

Előfizetési díj:	
Egész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy óra	1 „
Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.	

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:	
Négyezer hasábozott garmond sorára 6 kr.	
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr.	
Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.	
Hirdetéseket felvesznek:	
Bécsben: Oppelk Alajos (Wollseila 22)	
Haasenstein és Vogler (Neumarkt 11.)	
Pestén: Lang Leopold (Erzsébet-tér 9 sz.)	
Nyilvántartó czikk:	
garmond sora után 20 kr. fizetendő.	

Szerkesztői szállás:

Belső-farkasutca 76. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények címzendők.

Az értékes czikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hova az előfizetések s hirdetések küldendők.

„KELET”

politikai és közgazdasági napi lap
hatodik évnegyedére

kérjük az előfizetési pénzek mielőbbi beküldését, legcélszerűbben postai utalványlapokkal.

A lap szellemi része felől kezeskedik a szerkesztőség buzgalma és a munkatársak bőv sorozatának szakavatottsága.

A lap kiállítása körül alólírott kiadó-hivatal minden kitelhetőt elkövet, hogy a t. előfizetők méltó igényei kielégítenek.

Az előfizetési árak a régiek:

Egész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt.
Félévre 6 frt. Egy óra 1 frt.

Egyes szám ára 5 kr.

8 előfizető után tiszteletpéldánnyal szolgálunk t. gyűjtőinknek.

Végül figyelmeztetjük t. előfizetőinket a különös kedvezményre, melyben, olcsó könyvek megszerzése által, a „Kelet” előfizetői részesülnek.

A „Kelet” kiadóhivatala.

Egyetem és muzeum.

II.

(L—t.) Az egyetem egyik leglényesebb alkotó eleme azok a gyűjtemények, melyek mint segéd-eszközök nélkülözhetlenek a tudományos vizsgálódásra nézve.

Financzailiter nem igen virágzó államunk épen nincs abban az állapotban, hogy most egyszerre az egyetemhez méltó gyűjteményekkel lássa el a tudományok megnyilvánuló kolozsvári csarnokát, még abban az esetben sem, ha egyáltalán lehetséges volna ily gyűjteményeket rögtönözve, egyetlen hatalomszóval előállítani. Sok év fáradhatlan munkálkodása, alapos szakértelem és igen tetemes pénzállozatok kellenek ahhoz, hogy csak valamelyes gyűjtemények is létesülhessenek e részben.

Epen ezért, bár hallgatólag, de mintegy általánossá nőtte ki magát a közvélemény, hogy a kolozsvári egyetem gyűjteményeinek az „erdélyi muzeum-egylet” gyűjteményeiből fognak kielődni.

Maga az egyetemen mindannyiszor, valahányszor az alkotmányos aera megnyitotta állami segélyért folyamodott — az egyetem fölállítására utaló biztatást olybá vette, mint a mi magától értetkező, s az alap, melyért — országgyűlési határozatra támaszkodva — folyamodott, szintén az intézet „országos” volta mellett bizonyított saját előismerése szerint is.

A muzeumi gyűjtemények azonban csak azon esetben felelhetnek meg az egyetem nagy feladatának, ha azok közvetlen szakvezetés alatt állva, tulnyomólag az egyetem céljainak szempontjából kezelnek, gyarapíttatnak. Epen azok, kik az illető tudomány-ágak előadására, továbbfejlesztésére hivatják, kell, hogy a gyűjteményeket saját tan-céljaik szerint dolgozzák föl s nyujtsák az általuk vezetett analóknak. Nincs a mivel világnak egyeme, mely teljesen saját gyűjteményeivel rendelkezne, arra pedig, hogy az egyetemi tanár, vagy tanuló csak vendég-képpen jelenhessenek meg azokban a termekben, melyek tanulmányaik segédeszközeit tartalmazták, épen nincs eset.

Az egyetemnek és a gyűjteményeknek organikus összefüggésben kell állniok, mert csak így támogatathatják egymást kölcsönösen s evel emelhetik köz-

sen az ország miveltését, a nemzet értelmiségét.

Epen ezért, mi részünkről, logikai abszurdumnak, az egyetem megbénításának, ha nem megbuktatásának tartanók azt, hogy az egyetem és a gyűjtemények, illetőleg muzeum, két külön, egymástól független, autonóm intézetként álljanak, nem épen jelentéktelen mértékben már csak azért is, mert a két egymástól független testület között majdnem elmaradhatlanul fejlődnek ki a mindkét részre káros surlódások.

De mily értelme is lenne a muzeum-egylet különálló fennmaradásának?

Az egyetemen alapításának célja amugy is nem egy külön directorium létezése, hanem a nemzeti közmiveltés terjesztése volt s ezt az egyetemmel összeforrott, tudományos szakszerűséggel vezetett, nyilvános közhasználatnak is átbocsátott állami intézet sokkal tökélyesebben eszközölheti, mint a magán egyetemi tulajdon képező, ugy szólván csak nobile officiumból vezetett privat muzeum tehetné.

Láttuk, hogy a magán-társulat, már csak finanziailis szempontokból sem képes megfelelni nagy hivatásának. Egy muzeumi könyvtár, melynek évenkénti gyarapítására öt-hatszáz forint fordítható csak, egyáltalán nem tarthat lépést a haladó idővel. Egy régiség- vagy érem-tár, mely majdnem kizárólag a „nagyilekű adományok” által gyarapíttatik csak: szájtató bálmulókat láthat a vásárhelyi postarét nemzetiszínű szalagsokros koszorui előtt, de a tudomány követelményeinek eleget nem tehet.

Nem részletezzük itt, hogy az igazgató, a könyvtárnok, az örök mily áldozatokat hoznak, midőn oly díjakért szolgálják az intézetet, melyeknél egy vasúti pálya-felügyelő sokhelyt jobban van honorálva. De tény az, a ki a mostani muzeum egyetlen évi költségvetését átnézi: meggyőződhetik a felől, hogy muzeum-egyletünk van; gyűjteményei fenntartatnak — de igen, igen nagy cifra nyomorusággal, s majdnem bizonyos, hogy azon kitűnő szakférfiak egy része, kik jelenleg az intézetet vezetik, már a legrövidebb idő alatt, már az egyetem fölállításával elvonatnak a muzeumtól.

Sem a muzeum, sem az egyetem, érdekében nem ohajtható tehát, hogy a muzeum jövőre, mint különálló intézet álljon fön.

Előttünk a magasabb cél mindig tulsúlylál bir a kisebb fölött. Hogy az egyetem céljának megfelelően: a muzeum mondjon le különállásáról s gyűjteményei kebeleztesse be az egyetembe.

A muzeum intézőinek tehát szerintünk jelenleg az a feladatuk, hogy megállapítsák azokat a pontozatokat, melyek a most állami főnhatóság alá átbocsátandó muzeumi gyűjteményeket és tőkéket feltétlenül biztosítsák az erdélyi részek, illetőleg Kolozsvár számára; hogy első sorban bár az egyetem rendelkezése alatt álljanak azok, de az összesmagyar haza polgárai is szabadon használhassák; hogy a muzeumi tisztviselők állami tisztviselőkké váljanak; biztosítván a mostani muzeumegylet magát a felől, hogy mihelyt alkotmány-változás következne be az országban; vagy a kolozsvári egyetem feloszlatatnék, avagy máshová költöztetnék: a muzeum-egylet, a fel nem adandó tulajdon-jog alapján, a bir-

toklását is visszanyerje a most leltár mellett átadandó gyűjteményeknek, akár a jövőre szerzendő gyarapításokkal egyetemben.

Az így megállapított pontozatokat aztán, hisszük, mind a muzeumi közgyűlés, mind a törvényhozás kész örömmel erősítené meg.

Az alapítók nemes intencióinak pedig bizonynyal ez a megoldási mód felel meg legjobban, mert ez esetben igazán „országos” egyetemet alapítottak magasztos áldozatkészségükkel.

Ugy legyen!

— A brassói „Nemere” írja. máj. 25-diki kelettel: „Esemeny. Biztos forrásból értesültünk, hogy a nagy-szebeni magyarok és románok a mai nap folytan testvériségi ünnepélyt tartanak; egyszersmind el van határozva már, hogy a száz képviselőjelöltekkel szemben okvetetlen állítanak föl egy magyar és egy román jelöltet.

Legyenek üdvözölve a szebeniek! Ne kérdezzék és ne vegyék számba hogy mit mond egyik-másik rövidlátó nagy úr. Az ország lakosainak békés, bizalmas és biztos együttélése legmagasabb cél politikánkban. Birodalmunk feunállása is ez által van biztosítva csupán.

Ezt a politikát most létesíteni fogjuk mi, a nép, a polgárság, a kit érdekel; érdekeinket sem bérbe nem adjuk, sem önhasznosító cliqueknek nem akarunk többé zsámfolyul szolgálni. Tudja meg minden ember, hogy így gondolkodik a magyar, így a román, a német, még a békés foglalkozású szász polgár is. És tudja meg mindenki, hogy lesz erők érvényesíteni közzjóra törekvő politikánkat minden szertehu-zással és különlegességgel szemben!

Föltesszük a szebeniekről, hogy egyesülések oly szabadon, oly nyílt programmal lesz végrehajta, hogy nyitva marad az út bármely ajku polgártársainak a csatlakozásra.”

Horváth Boldizsár programja.

(Folytatás.)

Igaz, jöhetnek események, a melyek nemcsak lehetővé, sőt szükségessé is fogják tenni e nemzetközi szerződés megváltoztatását. Ily események sorába tartoznak, ha a kiegyezésnek azon alapföltétele, hogy az alkotmányosság a monarchia mindkét államában főnálljon, Ausztriában megszüntetnék; vagy ha a szerződést a másik érdekelt fél, t. i. maga Austria ohajtaná módosítani. csakhogy arról: mit léptessünk akkor a megszünt szerződés helyére, minővé alakítsuk át a két állam viszonyát egymáshoz, ma még időelőtti dolog volna akár tanácskozunk, akár határozunk. Ez az akkori nemzedék földadata lesz. Mindamelllett jöhetettség nélkül is megmondhatjuk, mit fognak ez esetben tenni utódaik. Azt, a mi az akkori körülmények közt lehetséges lesz, s azt, a mit a nemzet akkori érdekei követelni fognak. (Ugy van!)

Én azonban, őszintén megvallom, nemzetünk érdekében épen nem ohajtom ilyenmő esélyek bekövetkezését, azon egyszerű oknál fogva, mert nekünk, hogy a konsolidáció munkáját szerencsésen befejezhessük, nélkülözhetlen szükségünk van Ausztria barátságára, szövetségére, támogatására nézve — kivált ma még — legnagyobb életkérdés; már pedig a monarchia lételének és jövőjének egyetlen biztos alapját azon dualistikus államforma képezi, melyet mi hoztunk létre. Főnállt a monarchia egy ideig, mint egységes állam. Nem tarthatá magát ez alapon s első sorban a mi ellenzésünk dönt meg azt. (Igaz!) Másik államforma lehetne a föderatio; de a haza kapcsolat a mi geografiai helyzetünkben s Europa mai viszonyai közt nem volna egyéb, mint a szétrombolás kezdete. Ha tehát nem elégítene is ki bennünket a dualistikus államforma, mégis el kellene fogadnunk azt, mint legjobbat mindannyi közt.

Elismerem, hogy a dualismus két nemzetiség hegemoniáját jelenti: a magyar elemét itt s a német elemét a Lajthán túl. De éppen egygyel több ok arra, hogy megbecsüljük azt. E hegemonia nem zárja ki, hogy igazságosak legyenek a többi fajok méltányos kíváncsalma iránt; ellenben azt nem követelhetik tőlünk, hogy bárki kedvéért is lemondjunk azon vezérszerepről,

a mely megillet bennünket mind történelmi jogunknál, mind pedig szellemi fölönyünknel fogva. (Élénk helyeslés.) Meddig ragaszkodik a vezérszerephez a német elem Ausztriában: azt nem tudom. Az ő elhatározásukra nincs is jogunk közvetlen befolyást gyakorolni; de szintoly kevésbé van jogunk támogatni ott a föderatív törekvéseket, sőt ezt határozottan tiltja saját érdekünk. (Igaz!) Tiltja azért, mert ha a föderatio Ausztriában létrejönne, annak hullámai igen nagy valószínűséggel átcapúdnak hazánkba is. S tiltja a föderatív aspiratiók támogatását saját nemzeti érdekünk még annál fogva is, mert a német elem vezérszerepének elvesztésével elvesztené egyuttal a bár nem is egyetelen, de mindenesetre leghatalmasabb ösztönt és érdeket, a mely azt e monarchia sorsához fűzi, s a monarchia ezáltal könnyen egy centrifugal erőt teremthetne magának épen azon elemből, a mely mind számára, mind szellemi és anyagi súlyára, mind elvégre szabadulvó irányára nézve a Lajthán túli államnak eddig legerősebb támasza volt (Helyeslés.)

S már most uraim természetesnek fogják önök találni, hogy ha nézeteim az ország sorsát érintő főkérdések iránt a régiek maradtak: akkor pártállásom sem változhatott. Ama nagy férfi követője vagyok ma is, a ki magas erkölcsi betolyásánál fogva döntő tényező volt a kiegyezés létrehozhatása körül. Azon politikai iskola híve vagyok még mindig, a melynek alapítója, fenntartója, vezérszellemé Deák Ferencz. (Zajos éljenzés.)

Csalódásban vannak azok, a kik azt hiszik: hogy a Deák-párt a közzjogi kiegyezés létrejöttével befejezte művét s hogy a belreformok vezetését most már más pártnak kell átengednie. A kik e tévhitben ringatják magukat, azok nem ismerik a Deák-párti politikának sem kiindulási pontját, sem azon célt, a mely e párt szemei előtt a kiegyezésnél lebegett. Engedjék meg tehát uraim: hogy tisztázhassam a nézeteiket e kérdés körül. (Halljuk!)

A közzjogi kiegyezés nem volt kizárólag loyaltási eljárás a fejedelem, sem pedig pusztá rokonszereni aktus a monarchia másik állam irányában. Annak indokai és célja első és fősorban saját nemzetünknek érdekeiből volt merítve (ugy van!) s abban állott: hogy megszüntesse elvégre a támadásokat állami nemzet lételünk ellen: hogy bezárja azon boldogtalan korszakot, a melyben e nemzet összes erejét századokon át az önfentartás nehéz küzdelmei abszorbeálták: hogy lehetővé tegye ez erő ezentul a belreformokra, a benső átalakulásra, s különösen az 1848-iki elvek életbeléptetésére, szóval az ország szellemi s anyagi jólétének fejlesztésére, a nemzet konsolidációjára fordítani.

Ebben állt uraim a Deák-párt politikája a kiegyezéskor s miután e politika végcéljától még távol állunk, a Deák-párt politikai életföldadatát még nem tekintheti befejezettnek. A közzjogi kiegyezéssel e párt sajátlag csak alapját teré le azon műnek, a melynek létrehozására vállalkozott. E mű az ország regenerációjá. A Deák-párt nem adicálhat addig, a míg a nemzetet a közzjogi kiegyezés eme céljához el nem vezeté. (Zajos helyeslés.)

A Deákpártnak e szerint, sajátserű pártviszonyaink közt kettős földadata van. Földadata egyrésztől megvédeni azon közzjogi alapot, a melynek fölforgatása a nemzet erejét elvonná a benső átalakulás munkájától s az ország sorsát ujabban a bizonytalanság esélyeinek tenné ki; s földadata másrésztől kezdeményezni, sürgetni, támogatni minden belreformokat, a melyek a modern állam megvalósítására, a nemzet szellemi és anyagi súlyának gyarapítására vezetnek. (Élénk tetszés)

A Deák-párt tehát nem tűrheti sem a közzjogi alap megtámadását, sem a tepsédés vagy visszaesés szellemét. Egyik ugy ellenkezik a Deák párt céljával, hivatásával, mint a másik. A közzjogi alap földadása lehetlenné tenne a célt, a melynek kedvéért a közzjogi kiegyezés létrejött, a belreformok eljítése pedig kompromittálná a közzjogi kiegyezést, a midőn azt eredeti céljától eltérő, sőt merőben ellenkező célzatok eszközeül használná föl. (Ugy van.)

Akár egyik, akár másik irányzatot becsempészni akarai a Deák-párt táborába, a legnagyobb hütlenség volna e párt zászlója ellen, s legnagyobb tiszteletlenség és hálátlan-

Jövő számunk a közbeeső szent ünnep miatt szombaton jelenik meg.

ság azon férfiu ellen, a ki a párt élén áll, s a ki bizonyosan nem azért töltötte be bosszu áldásteljes életet a békés és biztos haladás s a szabadelvű eszmék szolgálatában, hogy nevét most élte végnapjaiban, akár a politikai kockajáték. akár pedig a reakció köpenyét vesse oda. (Zajos tetszés és éljenzés.) E férfiu csak nem rég jelezte újra az irányt, melyet a belrelombok terén kitűzött. Jelszava: „a szabadelvű demokracia.” (Éljenzés.)

Ugy hiszem uraim, elég hű és pontos körvonalakban adtam elő politikai nézeteimet s ez tán felmentene a részletek felsorolásától, annál inkább, mert, ha azon kérdést intéznék hozzám valaki, mely intézmények tehát azok, a melyeket én a jövő országgyűlés alkotó kezétől várok, ismét egyszerűen a múlt országgyűlést megnyitó trónbeszéd tartalmára utalhatnék. (Polyt. köv.)

BELFÖLD.

Küküllőmegye, 1872 maj. 25.

A Magyar Polgár idei 114. sz.-ban megjelent tudósítás, melynek f. hó 14-én megalakult bizottságának első gyűlését úgy tünteti fel, mintha a főispán hibás intézkedései miatt napolta volna el ülésezéseit.

Nem vagyunk annyira naivok, hogy az ellenzék egyik régi fegyvere — a ferdítésnek ez új — bár hatástalan — villogása által jobb érzésünkben találva legyünk; de annyira loyálisak sem lehetünk, hogy az ellenzék eljárását csupa kíméletből elhallgassuk.

A bizottsági tagok választása alkalmával nyert többségünk által elkészített ellenzék a diadalra jutathat minden fegyverét hasztalanul kísértve meg — békealkudozókat kezdett és sikerült is pártunk egyes tagjait annyira körülhálózni, hogy a béke megkötött — azon feltétellel, hogy részünkről semmi akadály sem fog a szervezés elé gördíteni.

A könnyenbivők biztak az ellenzék ígéreteiben; s unszolásukra a bizottsági gyűlés össze lett hívva, a nélkül, hogy (a mindenki által jól tudott) tárgysorozat — a gyűlés előtt 8 nappal ki lett volna hirdetve. Nem hitték, nem akarták feltenni, hogy az ellenzék egy ily lényegtelen alaki kérdésért felszólaljon.

A gyűlés napján azonban az ellenzék feltevételek kezdett szabni, melyeknek visszautasítása esetén a biz. gyűlés törvényességét támadják meg.

S miután a feltételeket párt-állásunk veszélyeztetése nélkül nem fogadhattuk el: pártunk részéről tetetett indítvány a gyűlés elnapolására.

Ez röviden a tényállás! Miből azon következtetést kell vonnunk, hogy az ellenzék csak akkor áll be a törvények örékébe, ha ez által saját céljait véli elérhetni; s törvénytisztelete megengedik kiegyezni a törvény rovására. Mert azt nem fogjuk eltagadhatni, hogy az utólagosan törvénytelennek inerminalt gyűlést hajlandók voltak egy kicsi szolgabíró-ságért törvényesíteni.

Hatalmas fegyver a törvény, de csak a vele már megszokott kéz és csak nyílt csatában használhatja.

Székla az, mely a rajta állónak biztos alapot nyújt, — de, ha ez álláspontból hangoztatjuk „tisztelet a törvénynek”, viszhangul azon intést nyerjük „és ne áldozd fel érdeked kielégítésére!”

Azt mondja végül a tudósító, hogy a kormány-párt öntudatos férfiai a főispán hibás intézkedéseit megunva öt magára hagyták.

Feljogosítottan érzem magamat ezzel szemben kijelenteni, hogy ha létezett volna is főispánunk és pártunk egyes tagjai között nézet-különbség, — azt önk utolsó fellépése örökre eloszlatta.

Önök mindenkit meggyőztek arról, hogy béke-jobbot csak akkor nyújtanak, és csak akkor fogadnak el, ha ez által erőnket is lekötetik; egyetértéssel csak akkor működnek, ha az egyetértést politikai töké egyaránt helyezhetik el, melynek gyümölcsöző kamatai részükre hivatali, és a letűnt aranjszép napok visszavárásolása, részünkre pedig a méltatlankokra pazarolt bizalom feletti bánkodás lesz.

Önök a törvény őrei, ha párt-érdeküknek nem kedvez a törvénytől eltérés.

Önök a béke emberei, ha a béke leple által fondorkodásaik eléggé leplezve vannak; s végül még az adott szót is megtartják, ügyelve azonban, hogy szavukat úgy formulázták, miszerint abból kötelezettséget soha, de annál több előnyt lehessen kimagyarázni.

Kispál Sándor.

Csik szereda, máj. 22-én.

Csikszék főkirálybírájának 138 f. k. b. szám alatt kibocsátott rendelete, elannyira vérszemre keltő a M. Polgár és Ellenőr vidéki hóseit, hogy vakdühökben a helytelen következtetések és kiszámított ferdítések nem igen tisztes fegyverével törekszenek Csikszék leg-tiszteletre méltóbb emberét hemocskolui.

Mikó A. főkirálybíró nem szorult a mi

védelmünkre: nem is szólalnánk fel, ha a támadók a legdurvább — a társadalmi illem legtagadhatatlan is kivül eső — kifejezésektől tartózkodtak volna; így azonban azt szó nélkül nem hagyhatjuk, — a szerkesztő urtól pedig bocsánatot kérünk, ha ezen emberekkel szemben nem válogatjuk a legudvariasabb kitételeket. —

A M. P. 110 számában „ukáz” czim alatt közölt rendeletet, ugyan csak a M. P. 108-ik számában egy cs.-szeredai levelező, és az Ellenőr 113-ik számában dr. Cseh Károly oly ferdített színezetben tünteti fel, mintha az által „rögtöni — esküszegés miatti — el csapattal” mellett, keményen megtiltatnék aszék tisztviselőinek és falusi bíráknak pártértekezletben megjelenni, még akkor is, ha csak mint magán egyének szerepelnének is ott.

Mindenek előtt szükségessé látom itt a főkirálybírói rendelet közlését; még pedig a M. P. után szóról szóra.

Sz. 138 f. k. b. A belügyminiszter ő nagyméltósága egy személyemhez intézett magas rendeletében arról értesítvén, miszerint tudomására jutott volna annak, hogy egy választókerülethez tartozó község bírái pártértekezletre hívtak — minek is következtében kötelességem tette az ilyeszerű visszaélést e megye területén is szigorúan tiltani, azért tehát felhívom a tek. alkirálybíró urat, hogy valamint a központi, és külső tisztviselő uraknak, úgy a bíróknak is lehető sietséggel tegye szoros kötelességükre, hogy se hivatali állásból kifolyólag, mely kötelezőleg hatna, sem pedig mint magán emberek, mely mégis erkölcsi nyomás színét hordaná magán, a bírákat semminemű pártértekezletre meghívni ne merészkedjenek, mert mátlól kezdve, valamint az el ellen vétó visszaélőt, úgy azon bírót is, ki nekem rögtön fel nem jelentené, a belügyminiszter ő nagyméltóságától az ország összes törvényhatóságaihoz menesztett 1316 számú körrendelet 4. pontja értelmében hivatalaiktól azonnal fel fogom menteni, s a körülményekhez képest, mint ki letett esküjét megszegte, s mint ki ez által hivatalával visszaélést követett el — közkereset alá fogom helyezni.

Előmerem ugyan azt, hogy ezen rendelet fogalmazása nem a legcorrectebb, a meny nyiben bevezetésében ezen kitél — „hogy egy választókerülethez tartozó község bírái pártértekezletre hívtak” — ha azt csak is magára, önállólág tekintjük, félreértésekre vezethet: mert a visszaélést képező főkörülmény — mely ezen rendeletet szükségessé tette, — az t. i. hogy kik által hívtak? toll-vagy fogalmazási hibából mellőztetett. De ez csak előzmény; a voltaképeni rendelet csak ezen szavaknál — „azért tehát felhívom a tek. alkirálybíró urat hogy” sat. sat. kezdődik; — s ott pedig tisztán, érthetőleg ki van fejezve, hogy a tisztviselő uraknak csak az van eltiltva, hogy másokat pártértekezletre meghívni merészkedjenek; a mint ez történt a már mult levelünkben említett, Puskás F. és társai aláírása mellett szétküldött meghívókkal.

Bár ki is, ha csak helyes logikai felfogással és legkisebb jóakarattal bír, képes-e ezen „ukázból” kimagyarázni, hogy ez által a tisztviselők a pártértekezleten való megjelenéstől eltiltva lennének? Nem volt, ez uraim! senkinek szándékában, hanem — igen is helyesen — tiltva van a köztisztviselőkné az, hogy másokat ily — bármely párti — gyűlésekbe cizáljanak; mert ha ezt, bár mint magán emberek teszik is, az az erkölcsi nyomás színét viseli magán.

Vagy talán tagadni meri valaki, hogy a falusi bírák és árva gyámjai közül az, a ki kevesebb önállósággal bír, meggyőződése ellenére is inkább hajlik azon meghívásra, melyet királybírája, illetőleg árvaszéki elnöke — habár a titulus elhagyása mellett is — intéz hozzá, — mint azon meghívásra, melyet Nagy Lajos kanonok és Lázár Dénes birtokos társa irtak alá: — kiknek egyébbel sem tartozik, mint becsületes ember, becsületes embernek; az az: becsülettel. —

Vagy talán tagadni meri valaki, hogy egy köztisztviselőnek — ha kötelemét pontosan teljesíteni kívánja — alig marad annyi üres ideje, hogy pártgyűlésen mint párttag megjelenhesék; nem pedig, hogy mások csábítására rá ér-hessen.

Csak példakép hozom fel: a nagy erdők egy része több napja hogy tűzben van. — Siess tisztség! a tűz oltásáról gondoskodni a helyett, hogy a kedélyeket egymás ellen tüzel! —

A rendeletnek a közkeresetre vonatkozó része képezi a támadók felfogása szerint — a legnagyobb sérelmet. — Hát ugyan nem képeznek esetet, midőn tisztviselő, korteskedés közben kifejtett heves körülmények között, esküszegést követhet el; és képzelnék-e oly alkotmányos országot, hogy az ilyen tisztviselő közkereset alá ne vonatnék?

Már pedig a rendeletet is csak „a körülményekhez képest” az az esetleg fenyeget a közkeresettel; mi pedig még nem vagyunk oly ártatlan angyalok, hogy a bűnök büntetését előre emlegetni felesleges lenne.

Néhány szót a tudósító urakhoz:

A M. Polgár levelezője és pártja, kegyes, jó szándékú pártfogásukba (?) veszik „a jó szívű öreg urat” a főkirálybíró, midőn nem engedik, hogy saját gyermeke rakja le Pesten Csikszék mandátumát, úgy mint tette azt öcs-cse Lázár Dénes. Jól teszték! Jobb is lesz, hogy saját öcséket, Beze Antal, rakja le Pesten Csikszék szegénységi bizonyítványát, a mint azt már itt, a követjelölő gyűlésen tette.

Az Ellenőr gyergyó-ditrői tudósítója dr. Cseh (rnátoni) Károly urhoz kissé több szavunk is van.

1-ör Ön vádolja levelében a főkirálybíró a tisztújításkori hivatalos pressió és machinatióval. Ön nem akar tudni arról, a mi mindenki előtt tudva van, hogy épen ellenkezőleg, csak a Deák-párt meg nem bocsátható közönyössége, a főkirálybíró tulságos semleges-sége, és „pereputynak” elkeresztelt atyafiak nem szavazása eredményezte az őt, nagyon is ösmert bálványának, 7 mond hét szavazat többséggel kinyert diadalát.

2-ör. Meg tudná ön mondani, mindent tud tudós dr. ur, hol gyűlésezett Cs.-Szeredában, april. 20-án „egy minden előleges értesítés nélkül rögtönzött, Csikszék 104 legintelligensebb egyénből álló baloldali értekezlet.” Tudunkra ezen napon Csikszeredában csak is azon egyetlen baloldali értekezlet tartatott, melyet Puskás F. alkirálybíró, Tankó F. árvaszéki elnök és Adorján J. tanár, egész Csikszékben szét küldözött meghívókkal terelték egybe. Vagy talán ön előtt ezen urak senkik és semmik? s talán az ön felfogása szerint a legintelligensebb egyén qualificatiójához tartozik, hogy Manya D. és társa által képviseltesse magát?

3-ör. Hol látta ön azon deák-párti meghívót, melyet a főkirálybíró irt alá, vagy bocsátott ki? A május 6-ikára szóló meghívót Nagy Lajos kanonok és Lázár Dénes irták alá. Ugyan melyiket álmodta ön főkirálybíró-nak?

4-er. Hol veszi ön uram azon bátorságot, — és melyik egyetemen tanulta azon goromba — mivel emberhez nem illő kifejezést, hogy egy köztisztviselőnek álló egyén gyermekét rokonait, „pereputynak,” és magát ezen egyént „határtalan ostobasággal felruháztaknak, aziai szatrapának” kereszteljen el? Talán ez mind, híres bátyától nyert előlegezett öröksége?

És mind ezek után aggódik ön, hogy „valyon nem fogja-e főkirálybíró ur ő szatrapasága, az ön sok diplomáját egytől-egyig elconfiscáltatni, és őt magát a csikszeredai várkastély valamelyik kasza tömlőzébe dobattatni?” — Ne féljen jámbor dr. ur! — A csikszere-dai várkastély nem deliriumban szenvedőknek épült; de ha ferdítéseit és gorombáskodásait így fogja hosszasan folytatni, nem állók jót róla, hogy egy valódi ázsiai szatrapának nem jutand-e eszébe, miszerint jó volna önnel megismertetni az utat Erdély egykori octroyált fővárosa felé. . . .

Egy választó.

18-ik k ö z l ö m é n y a Kolozsvártt felállítandó árvaházra történt adakozásokról.

Ajándékok.

Victoria biztosító társaságtól 200 ft.

Özv. gr. Bethlen Józsefné 50 ft.

Összeg 250 ft.

Alapító 100 frttal.

Földváry Mihály.

Összeg 100 fr.

Részvényes 2 ft. évi díjjal.

Özv. Boda Pálné t. Fogarasi Anna Pátból.

Hegedüs Lajosné gyűjtő ivón Gerendröl.

Részvényes 2 ft. évi díjjal.

Hegedüs Lajosné 1 részv.

Ajándékok.

Gyereken.

Ifj. Fogarasi György 1 ft. Mltgs. Beteg Ferencz 2 ft. Özv. Finta Jánosné 2 darab kendő s 50 kr. Károlyi Istvánné 80 kr. Özv. Fülöp Mártonné 1 ft. Solichen Gusztávné 1 ft. Solichen Gusztáv 50 kr. Id. Bene Sándorné 50 kr. Szenkovics Kristófné 1 ft. Pataki Józsefné 50 kr. Özv. Asztalos Sándorné 4 ft. Fogarasi Gyuláné 80 kr. Zágóni Józsefné 1 ft. Zágóni Kati 1 ft. Györfi Ádámné 40 kr. Szentgyörgyi József 40 kr. Zatureczki Károlyné 2 ft.

Felvinczen.

Toth Mózesné 2 ft. Kovács Albertné 1 ft. Mészáros Ferenczné 1 ft. Kónya Mózesné 1 ft. Nádudvari Lászlóné 1 ft. Demezynski Györgyné 1 ft. Simonfy Miklósné 1 ft. Kónya Dánielné 50 kr. Schisler Albertné 1 ft. Magyar Pálné 2 ft. Makkai Mártonné 1 ft. Klein Hempel Károlyné 1 ft. Bálint Józsefné 1 ft. Bodola Imréné 1 ft. Nevelics Emmanuelné 2 ft. Hugel Józsefné 60 kr.

Szacsvai Lázárné 1 ft. Kovács Ferenczné 1 ft. Szász Lajosné 1 ft. Magyar Györgyné 1 ft. Szacsvai Józsefné 1 ft. Nagy Mária 1 ft. Balog Elekné 50 kr.

Gerenden.

Gr Spannochi Károlyné 5 ft. Bartok Jánosné 4 ft. Neuschloz Philippné 4 ft. Ifj. Hegedüs Lajos tanuló 30 kr.

Sz. Kocsárdon.

Sükösd Ferenczné 2 forint. Özv. Máthé Sándorné 1 ft. Biró Jánosné 1 ft. Nagy Mártonné 50 kr. Michele Starle, Unternehmer 3 ft. Ifj. Demeter Pálné 1 ft. Csuka Dénesné 1 ft. Meleg Zsigmondné 50 kr. Kónya Istvánné 80 kr. Miske Sándorné 1 ft. Nagy Lőrinczné 50 kr. Kőszegi Istvánné 30 kr. Csegezi Zsigmondné 40 kr. Kőszegi Pálné 40 kr. Keresztes Lajosné 50 kr. Cseh Bálintné 50 kr. Benkő Györgyné 50 kr. Nagy Ferenczné 50 kr. Dózsa Istvánné 50 kr. Muzsnai Tamásné 1 ft. Demeter Istvánné 50 kr. Nagy Ádámné 20 kr. Kónya Sámuelné 20 kr. Kónya Károlyné 1 ft. Miske Lőrinczné 1 ft. Toth Józsefué 1 ft. Nagy Györgyné 50 kr. Babos Mihályné 40 kr.

Össz. 78 ft. és 2 da-

rab kendő.

Fogadják a nemes szívű adakozók az árvák nevében halás köszönetünket

Kolozsvár, 1872. Maj. 28-án

B. Bornemisza Ignác né,

elnök.

Szász Domokosné,

titkár.

Nyilvános köszönet.

A helybeli nyomdász testületi ifjuságnak, a felállítandó árvaház javára rendezett majális alkalmából, hozzám intézett becses soraira válaszul fogadja a nemes ifjuság — a nyilvánosság színe előtt — az általuk felkarolt szent ügy nevében legszívélyesebb köszönetemet s egyszersmind azon biztató reményem kifejezését, hogy oly ügy, mely ily buzgó támogatásban részesül, bizonynyal óhajtott sikerre fog vezetni.

Isten áldása önnkel.

Kolozsvár, 1872 maj. 28-án.

Br. Bornemisza Ignác né,

a felállítandó árvaház

elnöke.

A KELET magán-távirata.

Feladott Pesten, május 28 10 ó. — p. d. e.

Erkezett: 29. 11 ó. — p. d. e.

Zsófia hercegnő hosszas halálküzdelem után tegnap reggel 3 órakor királyunk karjaiban meghalt. A lapok melegen nyilatkoznak a sorscsapásról mely uralkodonkat érte. Bécsben, Pesten a színházak ma szünetelnek; a ministerium részvétét kifejezte a királynak. A temetés szombaton délután lesz.

A csehországi árvíz iszonyu mérvet öltött; 64 emberélet elveszett.

A francia nemzetgyűlés megkezdé törvény tárgyalását.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, május 28-án.

— Ö felsége a perui köztársaság újon kinevezett rendkívüli követét s meghatalmazott miniserét, Don Pedro Calderont e hó 21-én külön audientia fogadta s meghitelező iratát átvette.

— Zsófia főhercegnő állapotáról a legújabb jelentéseket a következőkben foglaljuk össze: A kevés jel, mely szombaton este a főhercegnő állapotának javulására látszott mutatni, a vasárnapi nap folytán teljesen elenyészett. Rendkívüli gyengeség állott be, mely minden pillanatban a legrosszabbra fordulhat. A királyi család összes tagjai folyton együtt voltak a Burgban. A vasárnap reggel 7 órakor kiadott orvosi jelentés így szól: „A nagy elgyöngülés jelenségei a lefolyt éjjel növekedtek”. Az esti 7 órakor kiadott jelentés pedig azt mondja: A nyelés igen nehéz; a visszatérő öntudat pillanatai igen ritkák és rövidke. Tegnap délután a külső hatalmak képviselői közül többen személyesen megjelentek az udvarnál, kérdést tenni a magas beteg mintlértéről. Táviratilag tudakozódta főhercegnő állapotáról: a porosz özvegy királyné, az uralkodó szász király neje, Izabella Spanyolország exkirálynője, Bourbon Alfons herceg, Girgenti grófné, tudakozódási ivbe pedig bejegyeztették neveiket az összes ministerek, az arisztokracia s főpapság számos tagjai.

— Kinevezések. Ö felsége az igazságügyi m. kir. minister előterjesztésére Csemegi Károly igazságügyi tanácsost, az igazságügyministerium államtitkárává; Szilágyi Dezső, osztálytanácsost miniseri tanácsossá; a vallás és közoktatási magyar minister előterjesztésére

A köszöriült kapák és ásók 100 darabonként 1 frt 50 krtól drágábbak.
Govasdia, (utolsó posta: V.-Hunyad) 1872.

Zilahi KISS ELEK.